

Sol i nu

EDUARD ESCOFFET

POESIA

Víctor Sunyol, *lowery pore*
—mostrari—. Emboscall
Editorial. Vic, 2001.

Víctor Sunyol, des del seu incansable taller poètic de Vic, ha anat demostrant que és una de les veus imprescindibles de la lírica catalana. Ha escrit des de l'alenada d'aire fresc. I no és per tant ociós que Manuel Guerrero l'inclogués a l'antologia *Sense contemplacions*. Com Casasses, Hac Mor i Arnau Pons, ha sabut donar entitat pròpia a la poesia en català des de la radicalitat del jo: heterodòxia i pròpia tradició. Tot i el reconeixement, com si li fes nosa el paper blanc, Sunyol no s'ha mogut gaire de Vic i, al costat d'una intensíssima activitat creativa en fronts ben diversos, les seves publicacions no són fecundes i, generalment, en editorials petites i acurades, com Cafè Central i Emboscall Editorial. El premi Amadeu Oller el 1980 i la Viola d'Argent dels Jocs Florals de Barcelona del 1998 acaben de traçar una línia poètica que no exigeix caps tallats.

És justament en una d'aquestes editorials petites, l'artesanal i vigatana Emboscall Editorial, que Sunyol ha publicat *lowery pore* —mostrari—, un llibre obert que enllaça amb

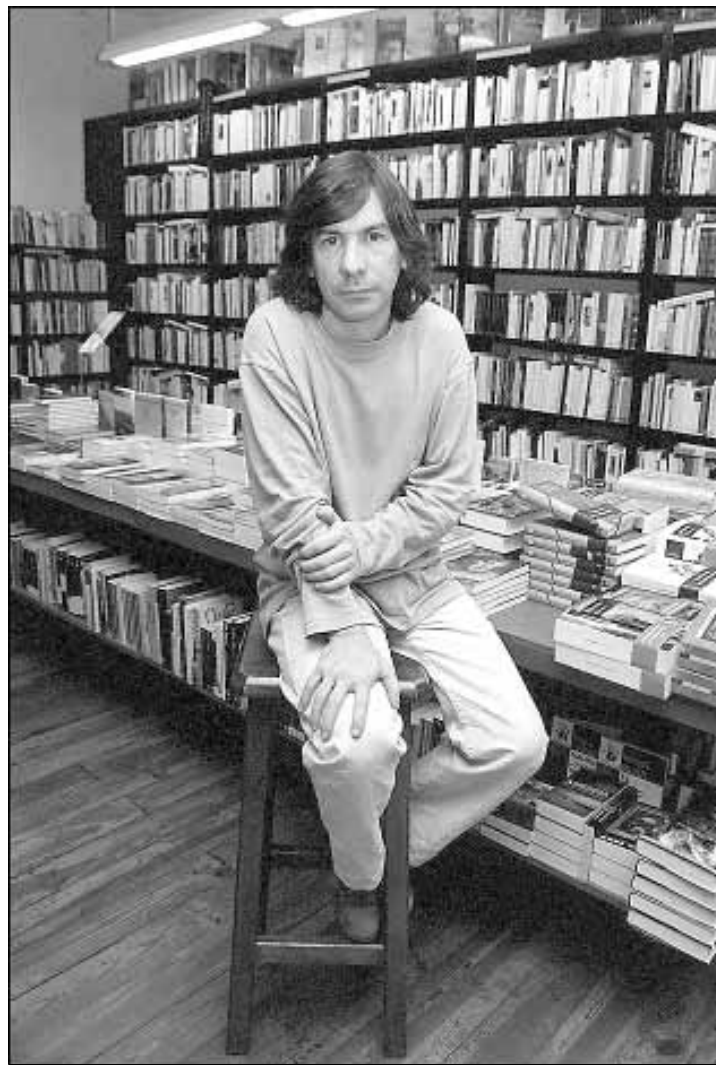
una de les inquietuds de Sunyol, les pràctiques oulipianes i en general els jocs de paraules. No es un llibre de creació *stricto sensu*, però no és un simple joc o *divertimento* estèril. De fet, no és el primer llibre d'aquesta mena. El 1992 ja havia publicat *Màquines per a escriure*, un recull d'exercicis al voltant de la narrativa, la poesia i els jocs de paraules per jugar amb els textos i generar-ne de nous. Més tard, i lluny de l'àmbit didàctic, va publicar dins la col·lecció *Narratives 0 El buit i la novella*, cinquanta assajos de buidatge novellístic. Rere una citació de Queneau i una altra de Lao Tse, Sunyol provava de demostrar que potser sí que podem prescindir del gruix d'una obra literària i que, prenent-ne els dos caps (la primera i l'última frase), podem copsar tota l'essència que l'autor ens volia transmetre. Així, agafava obres emblemàtiques de Joyce, Kafka, Pessoa i molts més i les reduïa a uns poques línies: alguns resultats són encara ara reveladors.

CONSERVAR L'ESSÈNCIA

I ara presenta *lowery pore*, una quasi homofonia amb l'*ouliipo* i que, curiosament, ve encapçalada per la mateixa citació de Queneau: què passaria si d'un poema en deixéssim tan sols les parts rimants? El resultat, com diu Queneau i com demostra Sunyol, seria un poema haikuïtzant que conservaria l'essència. És una de les mani-

pulacions que proposa, i no l'única. Sunyol parteix de poemes d'alguns dels mestres de la poesia catalana contemporània (Riba, Carner, Manent, Foix, Folguera...) i els aplica manipulacions, entenent el joc com a forma de coneixement: poemes retallats, allargats, recombinats, anagrames. És un mostrari, com diu, i al final del llibre n'ofereix les claus. Amb tot, el llibre no acaba ni en els jocs ni en l'endevinalla que amaguen: la proposta implica un doble acarament amb la font: el del mateix Víctor Sunyol i el del lector. Darrere de cada manipulació hi ha una prèvia introspecció —i, per tant, intensificació— del mateix discurs del poeta —sigui Riba o sigui Foix— i un crit d'atenció al lector per rellegir la font. És més: a diferència dels altres dos llibres juganers, Sunyol aconsegueix crear una obra literària que també pot funcionar com a pròpia.

Potser els dos autors més afortunats amb aquests exercicis són Riba i Folguera. Entre d'altres confrontacions ribianes, Sunyol ha gosat, sota el títol de *Més*, convertir els versos d'algunes tankes de Riba (de 4 i 6 síl·labes) en decasíl·labs. I Folguera rep un sincer homenatge amb un poema i una prosa que intenten, respectivament, descriure'l (a partir de versos i frases de Foix) i explicar millor el sentit primitiu de la seva obra (recombinant fragments seus).

JORDI GARCIA

El poeta Víctor Sunyol va guanyar el Jocs Florals el 1998

Sens dubte un intent arriscat de fer entendre millor Folguera a partir del mateix Folguera: ha desvelat més que no pas enterbolit. A l'altre extrem, el refet maragallà despulla bastant l'autor i el deixa en unes rimes massa *espontànies*, però que en cap cas estafan el geni de l'autor.

APROFUNDIR, NO ATACAR

I Sunyol toca noms intocables, però no per atacar o desvirtuar, sinó per aprofundir, per matisar i fins per ampliar amb

fidelitat el discurs d'aquests intocables. Però no ens enganyem: segurament irritarà sensibilitats com els qui, per explicar millor Espriu, parlen de la seva homosexualitat. Coses de la nostra literatura. Sol i nu, Sunyol no intenta res més que fer d'un exercici una forma de generar o d'enriquir. És una mostra amb minúscules, i sincera. I amb una mica de sort se surt prou bé dels atzucacs a què de tant en tant porten les propostes oulipianes.

ASSAIG

Dolors Bramon, *Obertura a l'Islam*. Editorial Cruïlla. Barcelona, 2001.

L'evolució i els esdeveniments polítics de molts països islàmics, conflictes internacionals com l'àrabo-israelià, els fluxos migratoris cap a Occident i, especialment en els últims mesos, els atemptats de l'11 de setembre als EUA i l'operació militar contra la xarxa terrorista d'Ossama bin Laden i el règim dels talibans a l'Afganistan han situat l'Islam en la primera pàgina de l'actualitat. Des que, en un atemptat brutal i sense precedents, terroristes suïcides van estavellar tres avions contra les Torres Bessones de Nova York i l'edifici del Pentàgon a Washington, s'ha parlat moltíssim de l'Islam, de la Jihad (Guerra Santa) i de la xara (lleï canònica de l'Islam).

L'actualitat de l'Islam també s'ha vist reforçada pels corrents migratoris del Magrib i d'altres zones africanes o asiàtiques cap a Europa, que han

Lliçó magistral sobre l'Islam

DAVID CAMINADA

provocat xocs i col·lisions socials, culturals, ètiques o educatives. Aquest fet ha posat en relleu l'existència dels anomenats conflictes de la multiculturalitat a Europa i la necessitat d'una política d'immigració equilibrada, però justa.

En aquest doble context, la literatura dels islamòlegs (els estudiosos de l'Islam) ha anat guanyant rellevància i interès públic. Dins els assajos que intenten donar claus per a la comprensió de la religió islàmica se situa, de forma brillant i destacada, *Obertura a l'Islam*, de Dolors Bramon. Doctora en filologia semítica i en història medieval per la Universitat de Barcelona, d'on és professora d'estudis àrabs i islàmics, Bramon elabora un llibre concís, directe, ordenat i clar sobre aspectes bàsics de l'Islam. El seu objectiu és la divulgació de la religió islàmica per tal que Occident s'hi pugui acostar per entendre i enriquir-se, sense

idees preconcebudes fruit de la ignorància o el desconeixement. "Qui s'apropa a l'altre amb interès i estimació és capaç d'entendre'l i d'establir-hi una relació més rica", subratlla Antoni Matabosch en el pròleg.

AMB TO DIVULGADOR

Obertura a l'Islam està marcat per un to divulgador, però rigorós. El llibre està estructurat en diverses parts. En la primera, Bramon explica els orígens de l'Islam i com el Profeta (Muhammad) va rebre la paraula de Déu dictada en àrab per l'àngel Gabriel. La Revelació i la predicació de Muhammad van tenir lloc a la península d'Aràbia entre els anys 610 i 632 i es va recollir en l'Alcorà (el llibre sagrat dels musulmans). En la segona part, analitza els fets històrics des de la mort de Muhammad —els quatre primers califes, els pactes de conquesta, el califat omeia (661-750)...— fins a l'Islam actual —amb una

breu referència a països com Síria, Líban i Aràbia Saudita, o conflictes llargs i de difícil resolució com l'israeliano-palestí—. En la tercera part, la professora Bramon aborda la xara i les diferents fonts del dret islàmic (principalment l'Alcorà i la sunna o tradició). En la quarta part, s'enumeren els cinc pilars de l'Islam (la professió de fe, l'oració ritual, l'impost alcorànic, l'abstenció temporal durant el mes del Ramadà i el peregrinatge a la Meca). La cinquena part és, potser, una de les més atractives i curioses perquè s'hi expliquen diversos fets relacionats amb la vida religiosa quotidiana (es parla del naixement, la circumcisió, el matrimoni, el repudi, l'adulteri, etc). En la sisena, la professora de la UB detalla les branques de l'Islam i enumera de forma molt acurada els trets característics dels musulmans xiïtes i les diferències respecte als sunnites. Finalment, analit-

za la mística, la filosofia i el pensament islàmics i disserta sobre el sufisme. Al final del llibre, l'autora hi afegeix un glossari on s'expliquen de forma sistemàtica i didàctica paraules i conceptes essencials per a l'Islam. Dolors Bramon és una reputada islamòloga. Autora de publicacions com ara *Contra moros i La formació i estratègia d'unes discriminacions al País Valencià* (1981); *El mundo en el siglo XII. El tratado de al-Zuhri* (1991) i *De quan érem o no musulmans. Textos del 713 al 1010* (2000), ha elaborat amb *Obertura a l'Islam* una bona eina per aproximar-se a aquesta religió des de diversos vessants. El llibre és útil no només per no caure en imprecisions i errors semàntics (Bramon delimita molt bé el significat de paraules com ara *musulmà*, *islàmic*, *àrab*, *integrista* o *fonamentalista*), sinó també per conèixer fets clau de la religió, la història, les creences i la vida islàmiques.

Obertura a l'Islam es llegeix ràpidament i amb interès. És un llibre breu (190 pàgines), ordenat i ben estructurat. Fruit d'un llarg estudi i erudició, Dolors Bramon elabora una lliçó magistral sobre l'Islam, que és recomanable no perdre's.